

Anita Kovačič

Analiza vlaganja in koristi prostovoljca pri osebnem medgeneracijskem družabništvu

POVZETEK

Članek obravnava osebno medgeneracijsko družabništvo s starim človekom z vidika cost-benefit analize. Razdeljen na dva dela. V prvem avtorica spregovori o starosti, o potrebah v tem obdobju, o osamljenosti starih ljudi ter o reševanju le-te z različnimi programi za kakovostno starost. Izpostavi osebno medgeneracijsko družabništvo z osamljenim starim človekom, kjer se v prostovoljstvu združujeta solidarnost in samopomoč. Teoretično opredeli analizo vlaganj in koristi ter njen pomen za prostovoljno delo. V drugem delu prikaže potek raziskave in rezultate, ki kažejo, da je koristi več, a se izražajo bolj v nematerialni obliki in zadovoljujejo višje človekove potrebe. Stroškov oziroma vlaganj je manj, a so večinoma materialni. Raziskava pokaže, da je družabništvo z vidika analize vlaganj in koristi pozitivno, koristi je torej več kot vlaganj.

Ključne besede: prostovoljstvo, osebno medgeneracijsko družabništvo, cost-benefit analiza, socialni kapital.

AVTORICA: *Anita Kovačič* je diplomirana socialna delavka in prostovoljka v medgeneracijskih programih za kakovostno starost. Z diplomsko nalogo o analizi vlaganj in koristi prostovoljca pri osebnem medgeneracijskem družabništvu, iz katere izhaja ta članek, je diplomirala na Fakulteti za socialno delo.

ABSTRACT

Cost-benefit analysis of personal intergenerational companionship

This article covers a subject of personal intergenerational companionship with an old person from the perspective of cost-benefit analysis. It is divided into two parts. Firstly, the author describes the old age, defines the needs of an old person, the feeling of loneliness and finally the possibilities of resolving these issues within various programmes for quality ageing. The author then highlights a personal intergenerational companionship with an old person, which combines solidarity and self-help. She theoretically defines the cost-benefit analysis and its significance in the field of volunteering. In the second part, the author illustrates the research process and its results indicating the prevalence of non-financial benefits, that fulfil higher human needs, over different sorts of mostly material costs. The research therefore underlines a positive character of companionship, which is also supported by findings of cost-benefit analysis.

Key words: volunteering, personal intergenerational companionship with an old person, cost-benefit analysis, social capital.

AUTHOR: *Anita Kovačič* is a social worker and a volunteer in the programmes for quality ageing. She graduated at the Faculty of social work in Ljubljana, with a diploma thesis on cost-benefit analysis of personal intergenerational companionship, from which this article derives.

TEORETIČNA IZHODIŠČA

V vsakem življenjskem obdobju se pri človeku pojavljajo različne potrebe v različnem vrstnem redu. V otroštvu in v dobi odraščanja je najmočnejša potreba po telesnem in duševnem razvoju. V srednjih letih so v ospredju zlasti duhovne potrebe po svobodi odločanja in odgovornosti ter po plodnem medčloveškem sožitju. V obdobju starosti je, prav tako kot v prejšnjih obdobjih, pomembno, da ima človek v pravi meri zadovoljene potrebe vseh šestih razsežnosti (potreba po materialni preskrbljenosti, potreba po ohranjanju telesne, duševne in delovne svežine v starosti, potreba po negi v starostni onemoglosti, potreba po nesmrtnosti), vendar pa se pojavijo tudi nove, višje potrebe, ki v starosti dosežejo svoj vrh (potreba po temeljnem ali osebnem medčloveškem odnosu, potreba po predajanju svojih življenjskih izkušenj in spoznanj prvi in drugi generaciji, potreba po doživljanju svoje starosti kot enako smiselnega obdobja življenja, kot so bila mladost in srednja leta). (Ramovš, 2003)

Da lahko človek doživlja svojo starost kot kakovosten in smiseln del življenja, je pomembno, da predaja svoje izkušnje in spoznanja prvi in drugi generaciji.

Ramovš (1997: 21) pravi, da so stari ljudje temeljnega pomena za mlajše generacije. Če star človek dobro izkoristi starost in se na zrel način poslavlja od življenja, je lahko dober zgled, kako se da starost dobro preživeti in nudi določeno mero gotovosti, da je starost smiselna in pomembna. Povezanost mladih in starih je pomembna za vse tri generacije.

Ob prehodu v industrijsko družbo so poniknile tradicionalne vrednote, razpadla je tradicionalna družina, ki je poleg sorodstva in bližnje soseske primarno poskrbela za starajočega se družinskega člana. Za tradicionalno slovensko družino je veljalo, da so živele skupaj vse generacije: stari starši, njihovi otroci in otroci teh otrok. »Družina je imela vlogo temeljne

družbene enote s socializacijsko funkcijo od rojstva do smrti.« (Hojnik-Zupanc 1999:44)

Danes država s svojimi programi sicer dobro skrbi za stare na področju zadovoljevanja materialnih potreb, nastala pa je velika praznina na področju medčloveških odnosov. Mnogo starih ljudi je dobro materialno preskrbljenih, a zelo osamljenih.

Kot odgovor na osamljenost starih ljudi v Sloveniji se je začela razvijati krajevna mreža medgeneracijskih programov za kakovostno starost, katerih stalni nosilec je Inštitut Antona Trstenjaka. Izpostavila bom le program osebnega medgeneracijskega družabništva s starim človekom.

Ramovš (2001: 8-13) navaja, da so družabniki (to so večinoma mlajše upokojenke ali študentke) prostovoljci, ki se odločijo eno uro tedensko nameniti solidarnostnemu socialnemu delu. Za prostovoljski odnos je bistveno, da druženje prostovoljca in starostnika zadovoljuje, da imata oba koristi. V nasprotnem primeru je nesmiselno. Ksenija Ramovš (2001: 25-27) je v svojem članku predstavila bistveno razliko med starostniki, s katerimi je družabniški odnos obojestransko zadovoljujoč (te je poimenovala vitalni starostniki), in starostniki, ki prostovoljce odbijajo in izčrpavajo (te je poimenovala navidezno vitalni starostniki).

Prostovoljstvo je specifična sodobna oblika temeljne človeške lastnosti – solidarnosti, v veliki meri pa tudi samopomoči, saj se v zdravem prostovoljstvu najbolje vidi neločljiva povezanost med osebno koristjo in pomočjo drugim (med samopomočjo in solidarnostjo).

Ravno ta povezanost med osebno koristjo in pomočjo drugim (vlaganja in koristi) pa je bila osnovno vodilo moje raziskave, saj sem želela z vidika cost-benefit analize oceniti vse prostovoljčeve koristi in vlaganja.

Prostovoljno delo po vseh definicijah ni plačano in prostovoljci v zameno za ves čas, delo, vložen trud in čustva dobijo kakšno simbolično nagrado, pohvalo, priznanje ... Pa ven-

dar vsak prostovoljski delavec omenja koristi, ki presegajo denarno plačilo.

Bojana Mesec (2000: 208-209) v svojem članku opisuje prednosti prostovoljskega dela, ki se kažejo v nematerialnem oziroma osebnem doživljanju prostovoljske izkušnje (možnost spoznavanja institucije, lastna izkušnja profesionalnega dela, znanja, socialne veščine za profesionalno kot tudi za privatno življenje, samopotrditve ...). Tudi njena raziskava je pokazala, da prostovoljci s svojim delom pridobijo več, kot bi pridobili z materialnim nadomestilom. Pravi, da se ljudje dobro zavedajo, da so se za prostovoljstvo odločili zaradi sebe, saj s tem zadovoljujejo tudi svoje potrebe. Podobno opisuje prostovoljsko delo tudi Flaker (2001: 307-308), ki pravi, da prostovoljci v oblikah prostovoljnega dela, definirane kot dela za druge, opravijo delo tudi zase, saj so zanj pogosto poplačani.

Cost-benefit analiza se v večini primerov nanaša predvsem na ekonomske analize, torej predvsem na ovrednotenje stroškov in koristi v denarnem smislu. Kot sem že omenila, je plačilo pri prostovoljnem delu predvsem nematerialno in ga je torej težko pretvoriti v denarno vrednost oziroma številke, s katerimi bi enostavno izračunali dejanski profit in stroške, ki jih imajo udeleženci prostovoljnega dela (prostovoljci, prejemniki, ki jim je prostovoljno delo namenjeno, organizacije oz. institucije, ki ga organizirajo, država ...).

Nada Stropnik (1994: 25-27) je ekonomski pomen prostovoljnega dela definirala s prihranki javnih sredstev zaradi opravljanja nekega dela brez plačila. Za ocenjevanje vrednosti prostovoljnega dela je dejala, da se vrednost ocenjuje na podlagi opravljenih ur takšnega dela in oceno oportunitetnih stroškov časa, ki se ga namenja prostovoljnemu delu. Oportunitetni stroški so najpogosteje definirani kot nezaslужeni denar, ker delo ni bilo opravljeno kot plačano delo, ali pa kot vrednost prostega časa izvajalca dela.

»V analizi stroškov in koristi poskušamo upoštevati vse koristi družbe kot celote. Zato nekateri ljudje naslavlajo analizo stroškov in koristi kot *socialno* analizo stroškov in koristi.« (Boardman, 1996: 2)

To pomeni, da se pri prostovoljnem delu upoštevajo vsi stroški in vse koristi, čeprav nekaterih ne moremo pretvoriti v ekonomske mere in jih preprosto preračunati v denarne vrednosti. Cilj prostovoljnega dela tudi ni, da bi se proizvajal profit oziroma da bi od njega imeli večje ekonomske koristi, ampak ima 'višje cilje', ki izvirajo iz temeljne človeške lastnosti – solidarnosti in samopomoči.

Namen cost-benefit analize je oceniti učinkovitost in primernost posameznega programa ali njegovega posameznega dela. Ravnotežje med profitom in stroški je nujno potrebno za (dolgo)trajno opravljanje neke profitne in neprofitne dejavnosti. Pri prostovoljnem delu je pomembno, da je profit (dobim) vseh sodelujočih (prostovoljec, prejemnik, organizacija oziroma ustanova, država ...) višji kot so stroški (dam).

KVALITATIVNA ANALIZA

Raziskava je zasnovana kot kvalitativna analiza treh nestrukturiranih intervjujev z vidika cost-benefit analize, ki sem jih opravila z družabnicami vseh treh generacij (starih 25, 43 in 65 let), ki se že najmanj eno leto in pol družijo vsaj z enim osamljenim starim človekom. Iz intervjujev sem izpisala vse izjave, ki se nanašajo na vlaganja in koristi prostovoljca pri individualnem družabništvu s starim človekom. Ločenim izjavam sem pripisala naslednje pojme: kakovosten odnos, kakovostni odnosi s pomembnimi drugimi, pridobljeno znanje, boljša samopodoba – kot t. i. koristi – ter materialni stroški, fizična pomoč, obremenjenost – kot vlaganja. Izjave sem znotraj teh pojmov nato razdelila še

na tiste, ki se nanašajo na materialno-denarne koristi oziroma vlaganja in na nematerialne-denarne koristi oziroma vlaganja.

IZSLEDKI

KORISTI

Pod pojem koristi sem razvrstila izjave prostovoljk, ki govorijo o kakovostnih odnosih, o kakovostnih odnosih s pomembnimi drugimi, o pridobljenem znanju in o boljši samopodobi.

Kakovosten odnos

Pod pojem kakovosten odnos sem razporedila izjave prostovoljk, ki so ta odnos opisovale kot dober, pristen, prijateljski, kdo izraža navezanost in zaupanje.

»Jaz tega ne delam, da bi izstopala, želim biti neopazna, kajti zadovoljuje me ta človeški odnos, ko vidim, da je nekdo ob meni srečen. To je zares pomembno.« (65 let)

Dober, kakovosten odnos bogati tako prostovoljca kot starega človeka. Glede na pogostost pojavljanja izjav, ki ga opisujejo, lahko kvaliteten odnos opredelim kot najpomembnejšo korist pri prostovoljskem delu s starejšimi ljudmi.

Odnose opredeljujem kot nederarne, osebne. Odnos je človekovo osebno stališče, zato ga lahko resnično ovrednoti vsak posameznik zase. Nesmiselno bi bilo denarno vrednotiti prijateljstvo, zaupanje, pristnost ...

Kakovostni odnosi s pomembnimi drugimi

Pod pojem kakovostni odnosi s pomembnimi drugimi uvrščam koristi družabnice v odnosu s svojci starega človeka, v odnosu starega človeka z družino družabnice ter koristi, ki jih ima prostovoljka na službenem področju.

Zunanji oziroma materialni so odnosi, ki so koristni na področju službe. Družabnica je opisala povezavo teorije in prakse, ki ji omogoča boljše in kvalitetnejše delo: »Vzpostavila sem ga zaradi delovnega mesta, da podprem teorijo

še s prakso. Namen je bil po eni strani službeni po drugi strani pa osebni.« (43 let)

Kot materialne koristi bi delno lahko opredelila pomembne odnose z družino prostovoljca: »Ona zelo spremlja naše otroke, tako da je postala ena naša družinska teta.« (43 let)

Glede na nekatere izjave, bi bili ti odnosi lahko preračunljivi v materialne stroške (na primer pomoč pri učenju jezikov, ki jih gospa nudi otrokom svoje družabnice). V tem primeru gre lahko za precej velik profit, saj je tovrstna pomoč izredno draga.

Kot nematerialne koristi odnosov z družino družabnice pa bi opredelila odnose s svojci starega človeka, ki se iz izjav družabnice kažejo kot prijateljski odnosi, in posreden vpliv družabništva na družino prostovoljke, ki opisuje, da ji družabniški odnosi dajejo mnogo izkušenj s področja medsebojnih odnosov, ki jih spretno uporablja pri reševanju konfliktov v svoji družini: »To mi pomaga tudi pri odnosu z možem, zdaj znam bolje komunicirati.« (65 let)

Pridobljeno znanje

Iz intervjujev sem izpisala izjave, ki se nanašajo na intelektualno in socialno učenje. Intelektualno učenje pomeni pridobivanje novih informacij in znanj, socialno učenje pa pomeni spreminjanje vedenjskega in sožitnega sloga družabnice.

Starejši generaciji sta se že soočili s smrtjo (stari starši, starši) in sta umiranje sprejeli kot nekaj življenjskega. Prostovoljka mlajše generacije pa je imela prvo tovrstno izkušnjo, ko je umirala njena prva družabnica. Sama je povedala, da je rabila čas, da se je sprijaznila s smrtjo ter se mirno poslovila od družabnice. »Imaš tak dober občutek, ko človeka res vzameš za svojega in seveda ti ni vseeno, ko umre. Ostane pa lep občutek, da si bil ob njem, da sta si zaupala in da si se na lep način tudi poslovil.« (25 let)

Kot zunanji (materialni) dobiček sem opredelila novo pridobljeno znanje. Družabnica je

omenila, da se z gospo včasih pogovarjata v angleščini in se ona tako izpopolnjuje v tujem jeziku. »Midve imava kar polovico družabniških srečanj v angleščini.« (43 let) V družabniškem odnosu sta tako povezali koristno s prijetnim. Korist imata obe, prostovoljka tudi v denarnem smislu, saj bi morala za kakšen (verjetno niti ne tako učinkovit) jezikovni tečaj odšteti kar visoko vsoto denarja.

Priprava na starost je nematerialna korist, ki jo prostovoljski družabnik dobi v družabniškem odnosu. Pomembna je predvsem za človeka srednje generacije, da pripravljen vstopi v zadnje življenjsko obdobje. To obdobje mora znati ceniti in ga sprejemati kot enako pomemben del življenja, kakor so bile mladostna in srednja leta. Človek, ki se na starost dobro pripravi, lahko živi polno, razgibano in kvalitetno življenje, ki bogati njega in ljudi okoli njega. »To je priprava na lastno starost. Predvsem se da vzdrževati svojo vitalnost.« (43 let)

Boljša samopodoba

Med pozitivne učinke prostovoljnega dela spada tudi boljša samopodoba, ki odraža njegov uspeh oziroma dosežke zaradi opravljenega dela, dobrih socialnih odnosov in odgovornosti.

Družabnice opisujejo prijeten občutek, da delaš nekaj dobrega ne samo zase, ampak predvsem za druge. To ima za posledico dobro počutje, dober vpliv na posameznikovo mnenje o sebi in na njegovo samopodobo, zato sem tukaj uvrstila vse izjave, ki govorijo o občutkih koristnosti zaradi družabništva, o dobrem počutju in o boljši samozavesti prostovoljske družabnice.

»Res si potem tako ... tako blažen si, ker ti to veliko pomeni.« (25 let)

Pozitivni vplivi na samopodobo so koristi, ki jih lahko oceni vsak posameznik zase, čeprav se mnogokrat zgodi, da se niti sam vedno ne zaveda, koliko dejansko pridobi. Pozitivne vplive družabništva na samozavest bi zato opredelila kot osebne in nematerialne.

VLAGANJA

Pod pojem vlaganja sem razvrstila izjave prostovoljk, ki govorijo materialnih stroškov, o fizični pomoči in o obremenjenosti zaradi družabniškega odnosa.

Materialni stroški

Pod materialne stroške sem razvrstila vse izjave, ki se nanašajo na čas, majhna darila, na podarjeno hrano in drugo (*urejanje pogreba, »odtujena« očala ...*).

Materialni stroški se prejkoslej pojavijo v vsakem odnosu. V družabniškem odnosu so ti stroški večinoma majhni, a predvsem človeku, ki so mu namenjeni veliko pomenijo. Iz intervjujev sem razbrala, da se ti stroški nanašajo na majhna darila, razglednice, hrano... »Bil je kmečki človek, pa sem mu kdaj prinesla kakšne klobase pa rebrce pa domač kruh in je imel malico in se mu je tako fajn zdelo.« (25 let)

Med materialne stroške sem uvrstila tudi čas, ki ponavadi predstavlja večji strošek, kot pa je videti na prvi pogled. »Ko sem se začela družiti s to mojo gospo, je bila njena želja, da bi se dobivali bolj pogosto vendar jaz zaradi svojih obveznosti tega preprosto nisem zmogla, dovolila pa sem ji, da me lahko večkrat pokliče po telefonu.« (65 let)

Fizična pomoč

Izjave, ki sem jih uvrstila pod fizično pomoč, se nanašajo na pomoč pri negi in oblačenju ter urejanju starega človeka.

Fizična pomoč, ki jo star človek vedno bolj potrebuje, je mnogokrat tudi del družabniškega odnosa. V kolikšni meri in ali sploh jo družabnik nudi, je odvisno od njega, kolikor zmore in se čuti sposobnega. »Ker sem bila večkrat pri njej, je takrat terapevtka kar name računala, da jo bom negovala, kar pa sem morala jasno odkloniti zaradi svojega zdravja.« (65 let) Fizična pomoč je pomoč pri vsakdanjih opravilih – od hranjenja, pomoči pri oblačenju in urejanju človeka do

pomoči pri negi, ali na primer tudi branje, pospravljanje ... »Včasih sem jo spravila, da je šla na voziček. Takrat sem jo lepo oblekla – imela je take zelo lepe kostime pa čevljičke pa torbico in sva šle na kavo ali na sprehod.« (25 let)

Tudi fizično pomoč razumem kot zunanjo oziroma denarno pomoč. Nega, takšna ali drugačna, zahteva veliko vloženega truda in energije, za to pa ponavadi poskrbi plačan kader (osebje v domu za stare, patronažne sestre, osebe prek javnih del ali zasebne negovalke pa prihajajo na dom). Fizična pomoč se izvaja kot pomoč na domu starim ljudem, ki jo izvajajo organizirane službe (državne službe, zasebne organizacije in prostovoljne organizacije).

Obremenjenost

Bolezen, značajske lastnosti človeka in prevelika bližina – vse to lahko začne človeka psihično in tudi fizično obremenjevati. Včasih se tudi zgodi, da je obremenjenost prevelika, da nima nobene protiuteži. Takrat je družabniški ali katerikoli drug odnos v nevarnosti, da se prekine. Prekinitev takega neplodnega odnosa je v tem primeru tudi smiselna. V vsakem odnosu se zgodi, da je obremenjenost v določenih trenutkih večja, potem pa se stanje spet uravnovesi in prevesi na bolj pozitivno stran.

V izjavah, ki sem jih uvrstila pod pojem obremenjenosti, prostovoljke govorijo o obremenjenosti zaradi bolezni, dementnosti in zaradi osebnostnih značilnosti starega človeka. »Ko pa je postajala bolj in bolj dementna in bolna, pa sama nisem bila več dovolj močna, da bi te stvari prenesla. Saj ko čutiš, da ne gre več, ko se sprazniš, ko te to preveč obremenjuje je treba malo prenehati.« (65 let)

Pod ta pojem sem opredelila tudi obremenjenost zaradi eksistencialnih vprašanj in obremenjenost zaradi prevelike (čustvene) bližine med družabnico in starim človekom. »Pri družabništvu gremo v globino, to je zelo zahteven odnos. Veliko sebe daješ.« (65 let)

Obremenjenost prostovoljk zaradi naštetih dejavnikov je predvsem psihična, tega pa ne moremo ocenjevati v denarju. Zato uvrščam obremenjenost med osebne oziroma nedenarne stroške družabništva.

SKLEP

Že med pogovorom s prvo družabnico sem ugotovila, da družabnica – in verjetno večino drugih prostovoljcev in prostovoljk – ne ocenjuje in ne vrednoti vseh svojih koristi in vlaganj, zato pri obdelavi podatkov nisem izpisovala samo izjav, s katerimi so odgovarjale na vprašanje o vlaganjih in koristih, ampak sem iz celotnega besedila izpisala vse izjave, ki se nanašajo na koristi in vlaganja v družabniškem odnosu.

Koristi družabnic se kažejo bolj v nematerialni obliki, kot so kakovostni odnosi, odnosi z družino prostovoljke, odnosi družabnice s svojci starega človeka, pridobljene izkušnje, priprava na starost in smrt ter pozitiven vpliv na samopodobo družabnice.

Materialne koristi družabnic se kažejo na področju delovnega mesta družabnice, sem sodijo tudi nekatere koristi, ki jih ima njena družina, ter pridobljeno znanje.

Že na prvi pogled je vidna razlika med materialnimi in nematerialnimi koristmi, ki jih daje družabništvo. **Nematerialnih koristi, torej koristi, ki zadovoljujejo višje človekove potrebe, je precej več.**

V današnji družbi je poskrbljeno, da imajo skoraj vsi ljudje zadovoljene osnovne materialne potrebe. Na prehodu iz tradicionalne v moderno družbo je nastala praznina na področju medosebnih odnosov, ki iz generacije v generacijo raste. Potrebno bi bilo spremeniti mišljenje ljudi, ki stremijo h kopičenju materialnih dobrin, in jih soočiti z dejstvom, da materialna sredstva ne morejo zadovoljevati višjih človekovih potreb.

Primerna rešitev, ki se nam ponuja, je prostovoljno delo. To je sodobna oblika temeljne človeške lastnosti – solidarnosti. Res pa je, da je za prostovoljca zelo pomembno, da ima zagotovljeno materialno varnost, saj si le tako lahko brez (denarnega) plačila »privošči« delati za druge.

Materialne koristi torej niso in ne morejo biti motiv za prostovoljno delo. Glavni motiv so nematerialne koristi, ki zadovoljujejo višje človekove potrebe.

Vlaganja oziroma stroški prostovoljk v družabniškem odnosu so večinoma materialni. Družabnice imajo ponavadi manjše stroške za razna darila in priboljške. Seveda pa se pojavijo tudi večji stroški, kot so urejanje pogreba, porabljen čas in pomoč pri negi starega človeka.

Nematerialni strošek oziroma vlaganje družabnice pa je njena obremenjenost zaradi bolezni, demence in osebnostnih značilnosti starega človeka ter prav tako zaradi nekaterih eksistencialnih vprašanj, ki se pojavljajo v družabniškem odnosu.

Vlaganja družabnic ali stroški, ki jih imajo družabnice v družabniškem odnosu, so glede na mojo raziskavo precej manjši, to pa kaže, da je družabniški odnos z vidika cost-benefit analize pozitiven. Koristi so torej večje od vlaganj.

Menim, da je potrebno še dodatno vzpodbujati prostovoljno delo na področju dela s starimi in programe za kakovostno starost, predvsem

pa je pomembno pridobivanje novih prostovoljcev in prostovoljk vseh treh generacij ter jih usposobiti za tovrstno delo.

LITERATURA

- Boardman, A. E., Greenberg, D. H., Vining, A. R., Weimer, D.L. (1996). *Cost-benefit analysis: concepts and practice*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Flaker, V. (2001). *Prostovoljno delo: delo za druge in zase*. *Socialno delo* 40, 6: 305-312.
- Hojnik-Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno – prostorski kontekstu*. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.
- Kovačič, A. (2003). *Analiza vlaganja in koristi prostovoljca pri osebnem medgeneracijskem družabništvu: diplomska naloga*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B. (2000). *Prostovoljci imajo srce in voljo*. V: *Socialno delo* 39, 3: 207-212.
- Ramovš, J. (1997). *Smiselno življenje v starih letih*. V: *Ida Hojnik-Zupanc (ured.). Dodajmo življenje letom*. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Ramovš, J. (2001). *Osebnostno medgeneracijsko družabništvo z osamljenim starim človekom*. V: *Kakovostna starost* 4, 1-2: 2-14.
- Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika*. Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Ljubljana.
- Ramovš, K. (2001). *Analiza pogovorov s starimi ljudmi pri usposabljanju za osebno družabništvo*. V: *Kakovostna starost* 4, 1-2: 15-36.
- Stropnik, N. (1994). *Ekonomski vidiki prostovoljnega socialnega dela*. V: *Socialno delo* 33, 1: 25-30.

Kontaktne informacije:

Anita Kovačič

e-pošta: ana.kovacic@email.si

Petra Kobolt

Prostovoljčevo doživljanje osebnega družabništva z osamljenim starim človekom

POVZETEK

Osamljenost je ena izmed najhujših stisk starega človeka. Izogniti se ji da le s pristnim medčloveškim odnosom. Takšen odnos se lahko vzpostavi med prostovoljcem in starim človekom. Članek obravnava spoznanja, pridobljena na podlagi analize esejev, ki so jih napisali prostovoljci v okviru izobraževanja za osebno medgeneracijsko družabništvo z osamljenim starim človekom. Poudarek je na prostovoljčevem doživljanju medgeneracijskega družabništva z osamljenim starim človekom.

Ključne besede: starost, stari ljudje, potrebe, možnosti in življenjske naloge v starosti, prostovoljstvo, družabništvo

AVTORICA: *Petra Kobolt* je diplomirana socialna delavka. Že več let je vključena v program osebnega družabništva z osamljenim starim človekom, v koroškem domu starostnikov pa vodi tudi medgeneracijsko skupino. Na Visoki šoli za socialno delo je diplomirala z diplomsko nalogo o prostovoljčevem doživljanju osebnega družabništva z osamljenim starim človekom, iz katere izhaja tudi ta članek.

ABSTRACT

The volunteer's experiences of a personal companionship with a lonely old person

Loneliness is one of the most acute problems of old people. This problem can be solved or avoided only through a real, personal relationship with lonely person. Many times this role is taken by a volunteer. The article is based on the analysis of the essays, written by volunteers in the intergenerational programmes for quality ageing. The emphasis is on the volunteer's perception of the intergenerational companionship with a lonely old person.

Key words: Old age, old people, needs, ageing, possibilities and life activities in old age, volunteering, intergenerational companionship

AUTHOR: *Petra Kobolt* is a graduated social worker. She is involved in the programme for personal companionship with an old person. For the last few years she leads an intergenerational group in the Old people's home in Koroška. She graduated at the School of Social Work with a diploma thesis about the volunteer's experiences of a personal companionship with a lonely old person.

Prostovoljstvo je sodobna oblika temeljne človeške lastnosti – solidarnosti. Je dialog med prostovoljcem, ki v sebi doživlja potrebo po solidarnosti in samopomoči, ter človekom, ki doživlja socialne stiske zaradi drugih nezado-

voljenih socialnih potreb (Picchi 1995:41). Prostovoljno delo pomeni brezplačno darovanje nekaj svojega dela, znanja, sposobnosti, pozornosti, časa in življenja drugim (Bajzek, 1997:179; v: Ramovš, 2003).

Osamljenosti ne presežemo s tem, da nekaj dobimo;

zdraviti jo moramo s tem, da nekaj damo!

Kdor hoče pomagati drugim, ima na voljo neskončno možnosti.

Eno samo dejanje, kot je nesebična urica z nekom, ki je manj srečen od nas,

lahko ustvari čudež za tistega, ki daje,

in za onega, ki sprejema.

Sir John M. Templeton